

A PALÁSTHYAK

2008. MÁJUS

Megjelenik minden év májusában

8. szám

STAFÉTA

Létünk, helyünk, ahol létezünk, elődeinknek köszönhető. Életünk rövid epizód, ha az egyén szemszögéből nézzük, ugyanakkor következetesen folyamatos az élet oldaláról szemlélve. STAFÉTA. Eleink tovább élnek génjeinkben, történelmünkben, épített környezetünkben, kultúránkban. Őseink nélkül gyökértelenek vagyunk. Józanul értékelt tetteik, emlékeztük, állandóan hatnak jelenünkre. Az emlékezést, a testi-szellemi megjelenítést hozza közelbe a velük való – sajnos ma már csak képletes – találkozás. Ők elődeink voltak minden tekintetben, volt közöttük egyszerű földműves, tanító, iparosember egyaránt. Keresték a szépet, büszkék voltak arra, amit a világról gondoltak és önbizalommal vágtak bele abba, aminek helyességéről meg voltak győződve. Ők hagyták ránk Máriabesnyőt, hogy közösségünk szimbólumává váljon.

Minden közösségnek szüksége van olyan terekre, ahol találkozik, magába szívja a hely szellemét, miközben erősíti azokat a szálakat, amelyek rokonságához kötik. Máriabesnyő olyan emlékmegőrző, amely a Palásthy család gondolkodásának jelenségeit hordozza.

Mára kezdi visszanyerni jogait a családtörténeti kutatás, amely az egyéni azonosságkeresésen túl a történelem jobb megismerését is szolgálja, hiszen az egyéni emlékezés mellett létezik egy kollektív emlékezés is. A családtörténet ránk hagyományozott sok más mellett számos anekdotát, melyek, ha nem is mind igazak, de mind nagyon kedvesek – és adomától lehet-e kívánni ennél többet?

A család történetének alakításában sok teendőnk van és a történet újabb fejezeteit már nekünk, az utódoknak kell folytatnunk, megírni. Tudatosítanunk kell, hogy a hétköznapi értékek is nagyon becsesek és ezek létrehozásáról sem feledkezhetünk meg.

Néhány évvel ezelőtt közös erővel útjára indítottuk ezt a családi újságot. Örömmünkre szolgál, hogy idén ismét sikerült összeállítani ezt a kis terjedelmű kiadványt, amely egyedülként adja közre a család múltjának és jelenének legfontosabb történéseit.

Palásthy Á. Gábor

IN MEMORIAM VINCZE MARGIT

Édesanyám Ócsai Béláné sz. Vincze Margit 1918. február 14. napján született Hatvanban, anyja Palásthy Margit (sz. 1886. augusztus 30. Hatvan), apja Vincze György („Gyuri sógor”) (1888. április 10. Mezőörs, Győr megye).

Szülei 1915. május 8-án Hatvanban kötöttek házasságot. Házasságukból 1916-ban született István nevű fiúk, aki iskolái elvégzése után több helyen dolgozott mint sütősegéd, többek között Palásthy Árpád budapesti Lenke utcai műhelyében 1938-1942 között. Időközben 1941-ben sütőipari mesterlevelet szerzett. 1942-ben katonaként a frontra ment és ott a Don-kanyarban 1943-ban eltűnt.

1918. február 14-én megszületett Margit nevű leányuk, aki iskoláit Hatvanban végezte, majd varrólányként tanult tovább és ügyesen kézimunkázott.

1922. szept. 13-án született Béla nevű testvérük, aki iskolái elvégzése után hentes

*Vincze György és neje, Palásthy Margit, hátul
gyermekük: Vincze Béla, Margit és István.
(A kép 1937 nyarán készült Hatvanban,
a Thurzó utcai házuk kertjében.)*

és mészáros tanuló lett. Fiatalon halt meg, 1937-ben vonat gázolta el. Nagypám MÁV kalauz volt, nagyanyám háztartásbeliként nevelte a családot, művelték a kis földjüket, szőlőt termeltek a „Paskomban”.

Nagyszüleim családszerető, hagyománytisztelő emberek voltak. A Palásthy testvérek gyakran jöttek össze szüretre, disznóölésre. Fiatalabb korukban a mária-besnyői búcsúkon a nagy családi találkozón jöttek össze.

Édesanyám megismerkedett a szintén hatvani születésű Ócsai Bélával és 1941. április 26-án Hatvanban házasságot kötöttek. Apám ekkor hivatásos katona volt, így az esküvő után szolgálati helyére, Jászberénybe költöztek.

Házasságukból 1943. október 22-én Hatvanban született Béla nevű fiúk.

Születésem után nem sokkal apám a frontra ment, anyám egy ideig még velem Jászberényben élt, de a háború közeledése miatt Hatvanba a nagyszüleimhez költöztünk. A költözésünk fő oka az volt, hogy apám orosz fogságba esett 1945. február 10-én és a Szovjetunióból csak 1948. aug. 28-án tért haza. Szerencsésen túlélte a megpróbáltatásokat, az egészsége megromlott, de amint felépült, dolgozni ment a Mátravidéki Erőműhöz. A családi kapcsó-

latok révén, Szmetena Teréz dédanyám testvére fiának a segítségével 1950-ben ismét visszakerült a hadseregbe Budapestre.

Apámmal mi is oda költöztünk, a budai Bem téri laktanyában laktunk.

1952. március 15-én apámat Kiskunhalasra helyezték, így a család ismét költözött, az új szolgálati helyre. Anyámnak munkahelye nem volt, a háztartást vezette, sokat kézimunkázott, itt megtanulta a világhírű, ám nem könnyű „halasi csipke” készítését, varrását.

Hosszú szolgálati idő után apám nyugdíjba ment, addigra vásároltak egy családi házat és ott éltek nyugdíjas éveiket, vala-

*Vincze Mancsi esküvője
A vőfélyek: Palásthy Tibor és Palásthy Lajos.
A menyasszonyi fátylat
Palásthy Joli és Palásthy Árpád Gábor fogják*

mint örültek Attila nevű unokájuknak, majd Brigitta és Nikoletta dédunokáiknak. 1998. július 25-én apám meghalt, őt Kiskunhalason temették el. Ezt követően anyám az egyedüllétet nehezen viselte, de amiben tudtunk, segítségére voltunk. Miután mi is nyugdíjba mentünk, 2003 júniusában Szegedre költöztünk, ezen időtől anyám velünk élt, mi gondoskodtunk róla. 2004-ben kiderült, hogy súlyos beteg, megműtötték, azonban betegségéből fel-

gyógyulni nem tudott, majd 2007. augusztus 20-án meghalt.

Kiskunhalason apám mellé temettük.
Lejegyezte fia, Ócsai Béla

IN MEMORIAM PALÁSTHY MIKLÓS

Vitéz Palásthy Miklós 1930. június 18-án született Horton. Édesanyja Sztankó

Adél, édesapja vitéz Palásthy Géza kántortanító. Testvérei: nővére Anna, húga Judit, öccse Szilveszter és György. Palásthy Miklós általános iskolai tanulmányait Horton végezte. Szakmunkásként 1961-ig Budapesten több vállalatnál dolgozott. 1961 májusában házasságot kötött Tihanyi Gabriellával és felesége lakhelyére, Gyöngyöshalászra költözött. Ugyanitt lakott és lakik Jutka húga családjával. Szülei is Gyöngyöshalászra költöztek Hortról és ott is vannak eltemetve. Gyöngyöshalászra költözése után a gyöngyösi Húsipari vállalatnál dolgozott áruforgalmi ügyintézői munkakörben. Gimnáziumi érettségit felnőttként az egri Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumban szerzett. 1975-ben leszázalékolták, nyugdíjba vonult. Könyvtárosi végzettséget szerzett és nyugdíjasként Gyöngyöshalászon több mint 20 évig ve-

zette a községi könyvtárat. Egy gyermeke van, Zsolt, aki 1963-ban született, nős, egy leánygyermeke van. Palásthy Miklós édesapját, Palásthy Géza t. főhadnagyot első világháborús hőstetteiért Horthy Miklós 1930-ban vitézzé avatta, így édesapja után Miklóst (mint elsőszülött fiúgyermeket) 1993. augusztus 20-án vitézzé avatták.

Miklósnak 2007. május 15-én balesete történt. A viharos időben kiment a lakásból megnézni, hogy a vízelvezető cső a helyén van-e. Eközben a szél az öreg diófa egy hatalmas ágát letörte, mely ráesett. A baleset miatt kórházba került, s eszméletének visszanyerése nélkül június 13-án a gyöngyösi kórházban elhunyt. Temetése június 18-án, születésnapján volt. Szülei sírhe-lyén helyezték örök nyugalomra.

Lejegyezte fia, Palásthy Zsolt

A gyöngyöshalászi kántor az alábbi szép verssel búcsúztatta a temetéskor az elhunytat:

*Hullatja levelét az idő vén fája,
Egy-egy embernek nevét Isten írja rája,
Ma lehullott az enyém, holnap a tied is,
Ha már lehull a levél, meghal az ember is.*

*Váratlanul jött értem a kegyetlen halál,
Szerencsétlen baleset most a mély sírba zár.
Földi születésnapom temetés-napom lett,
De hiszem, hogy a mennyben vár rám egy
szebb élet.*

*Egyetlen kedves párom, elbúcsúszom tőled,
46 hosszú évet élhettem én veled,
Megköszönöm neked a te hűségedet,
S hiszem, hogy az Istennél találkozom veled!*

*Kedves fiam és menyem, ég áldjon titeket!
Kérem, hogy anyátoknak támasza legyetek!
S szeretett kis-unokám, viszontlátásra hát,
Kérem Istent, terjessze reád szent áldását!*

*Nővérem, húgom, és két öcsém s családotok,
Kérem, hogy rám mindig jó szívvel gondoljatok!
Unokatestvéreim és ti családotok,
Kérem, hogy néha értem egy fohászt mondjatok!*

*Nászom és nászasszonyom s kedves családotok,
Hiszem, hogy majd veletek mennyben találkozom!*

*S összes Palásthy rokon, az Isten véletek,
Hiszem, feltámadáskor láthatlak titeket!*

*Rózsafüzér társulati kedves társaim,
Utoljára tinéktek lelkem most búcsút int!
Égi Anyánk, Mária légyen vezéretek,
S imáttokkal Istenhez sok lelket vezessetek!*

*Községünk plébánosa, s egyháztanács-tagok,
S községünk vezetői, immár elbúcsúozom!
Vándor idő az élet, amely a sírig tart,
Hol testünk elpihen, csendben a hant alatt.*

*Összes kedves rokon és jó barátaim,
Utcabeli szomszédok, s kik körülvesztek itt!
És minden falubeli kedves jó ismerős,
Kérjétek majd lelkemért a mindent Teremtőt!*

*Te vagy szép Szűz Mária, Istennek szent Anyja,
Téged kérlek, légy lelkem kegyes pártfogója!
S világnak Megváltója, légy irgalmas hozzám,
S engedd meg, hogy örökre az ég legyen a hazám! Ámen.*

*(Palásthy Miklós élt 77 évet,
Gyöngyöshalász, 2007. VI. 18. de. 10 óra.)*

AHOL A PALÁSTHYAKAT EMLÍTIK

Füzetéről füzetre lapozva a „SZÁZADOK” közlönyét, sok családi vonatkozású tanulmány került birtokomba a Palásthyakról.

1867 februárjában a Kisfaludy Társaság tagjai, az MTA tagjai, történészek, tudományos kutatókkal foglalkozók stb., megalakították a *Magyar Történelmi Társulat* fenn említett közlönyét, mely napjainkban is megjelenik. Az akkori tagok között voltak:

- Ipolyi Stummer Arnold püspök, művészettörténész,
- Nagy Iván történész, genealógus,
- Heuszlmann Imre művészettörténeti író, egyetemi tanár
- Pesty Frigyes történész, helynévgyűjtő
- Thaly Kálmán történész,
- Wenzel Gusztáv jogtörténész stb.

Az első évfolyam első füzetében Ipolyi Stummer Arnold családtörténeti gyűjtemé-

nyéből „Magyar okmány érdekességek” címmel több családról közli tanulmányát, hetedikként a *Palásthyakról* is. Adatokat közöl lábjegyzetekkel, pontosan tudja, hogy Ivánkának, Jób fiával kezdődik és folytatódik az okmányokkal bizonyítható családja. Forrásként sorolja fel Lehoczkyt, a Codex Dipl.-t, az Árpád-kori új okmányt stb. 30 év múlva Ipolyit idézi szó szerint Palásthy Pál püspök a könyvében. „*A Palásthyak*”-ban (1. kötet XIV. old.): „*A Palásthy család egyike hazánk azon ritka családainak, melynek nemcsak eredete iránt meglehetősen tájékozva vagyunk, de mely eredeti nevét is nemesi eredete óta folyamatosan viseli.*”

Mindannyian tudjuk, hogy ez a megállapítás a keszihóczyi Palástiakra/Palásthyakra és a palásti Palásthyakra vonatkozik.

Az 1869-es közlöny „A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT” vidéki gyűjtéséről ad beszámolót Hont vármegyében, ahol a levéltárat tekintették meg. A FELHÍVÁS szövegéből idézve: 2. pont: „A magyar történelmi társulat megyénkbeni kirándulásának egyik fő célja lévén megismerni egyeseknél a megyében létező régi történeti okmányokat, vagy egyéb régiségeket, s ezekből egyhelyütt közszemle vagy lemásolás végett összegyűjteni... stb.”

A gyűjtőhálózat az értékes adatok közül külön említésre méltatta elsőként: „*Dacsó Pál úr Keszihóczyról családi levéltárából egy 1243-as IV. Béla-féle eredeti, további nyolcz csomagban összesen 297 darab szintén nagyobbbrészt eredeti, kisebb részben pedig egykorú másolatban lévő XIV-XVII. századbeli okmányt, közöttük több igen becses darabot lemásolásra átengedett.*”

Miért említem a Dacsóékat a Palásthyak között? Rokonaink voltak a kezdetektől és maradtak is századokon keresztül. Okmányaikban sokat szerepel családunk egyes tagjai, főleg azok, akik Keszihócon laktak. A fenn említett közlöny évi TÁRCA rovatából (1869) ismét rokonaik és rokonainkról olvashatunk Nagy Iván „Hont vármegye Árpádkori birtokosairól”

c. tanulmányában. Több történelmi tény tár elénk, melyek érintik Hontot, Palástot, a Palástthyakat, a Dacsó és Luka családot, a Dubraviczkyakat stb., sok lábjegyzettel.

A SZÁZADOK 1870-ben „Magyar levél 1542-ből” címmel közreadja „Dacsó Pál úr keszihóczyi levéltárából” (Thaly Kálmán másolatában) azt a régi és ritka, XVI. század derekáról fennmaradt kevés kézírásos oklevelünket, mely nyelvemléknek számít. A levél évszáma téves lett az átírás folytán, hiszen a felsorolt várakat 1552-ben foglalta el a török és abban az esztendőben szenvedett károkat Palást a kétnapos csata során, valamint Drégely, Ság, Gyarmat, Szécsény, Hollókő stb. is. Az oklevélben szereplő személyek Palásthy I. Benedek, és I. Mihály a család keszihóczy ágát alapító Andrásnak a fiai voltak.

A SZÁZADOK lapjain 1873-ban és 1874-ben Balássy Ferenc kanonok, történetíró a vármegyék kialakulásáról, régi elnevezésekkel foglalkozik, vitába szállva Bottka Tivadarral. Tanulmányában kitér Hontra, a hét kun vezérre, többek között Bungérré.

1887-ben egy történelmi és történeti eseményről írt hétoldalas tanulmányt Kubinyi Ferenc tudományos kutató „Záh Felicián mester veje Palásthy Kopai” címmel. A közlönyből I. Károly király elleni merényletről olvashatunk a ma már igen ismert eseményről (1370. IV. 17.). Alapul vette az Anjou-kori okmánytárat, a Képes Krónikát, a Hazai Okmánytárat, Fejér: Codex Dipl.-ját, a Magyar Történelmi Okmánytárat stb. a történet megírásához. Mindezekhez a nemzedékrendet is közli I. Borstól Kopaiig és fiaig.

A történetről olvashatunk magyarul az Európa Könyvkiadónál 1986-ban megjelent Képes Krónikában.

A „FIGYELŐ” irodalomtörténeti közlönyben, 1884-ben „Zách esete a magyar drámairodalomban” címmel is olvashatunk a történetről.

Ide kívánczik még néhány közlés: Arany Jánostól olvashatjuk „Zách Klára” c. éneket (1855). A történeti kompozíció-sorozat festőművésze Körösfői-Kriesch

Aladár ezt a történetet gyönyörűen megfestette, de vannak vázlatai Zách Kláráról is. Festményeket tudok még a Magyar Nemzeti Galériában Tichy Gyulától és Madarász Viktortól.

1890-ben és 1891-ben a SZÁZADOK közlönye Palásthy Pál püspök könyvével foglalkozik a Történeti Irodalom részben. A könyvek összefoglalóját Dedek Crescens Lajos történetíró, a MTA tagja írta, aki esztergomi kanonok volt.

A SZÁZADOKAT lapozva évről évre, tudomást szerezhethetünk a Siebmacher-féle magyar címereskönyv egy-egy füzetének elkészültéről is. 1885-ben kezdték közreadni betűrendes módszerben Csergheő Géza szerkesztésében. Hiányai és tévedései az egész tartalom értékével szemben elenyészőek. A Palásthyak esetében 3 címert említenek. Az első Palásthy Bagonya János pecsétje, mely nem címer! A második Hont vármegye címere! Csupán a harmadik címernél helyes a közlés: a bővített, mely a kastélyt is díszíti. Ki-ki ítélje meg az akkori kutatás eredményességét, a szerkesztői hozzáértést.

1939-ben Kniezsa István (a szláv filológia tanára, kutató) tollából tudományos igénnyel feldolgozott írás/közlés jelent meg „Az esztergomi káptalan 1156. évi dézsmajegyzékének helységei” címmel. Előtte sem, de máig sem került elő ilyen jelentős feldolgozás. Knauz Nándor ugyan próbálkozott az okmány feldolgozásával, de számos hiba csúszott be a helységnevek tárgyalásánál.

Tagányi Károly is írt a helységnevekről, azonban csak a könnyen azonosíthatóakat vette figyelembe, a többi figyelmen kívül hagyta.

Kniezsa a Honti Főesperesség jegyzékéből (de a többiből is) minden jelentősebb települést azonosított. Az oklevél névanyagának vizsgálata során több helynévről kiderült, hogy szláv eredetű. Térképén berajzolta a települések fekvését a XII. században és a főesperességek határait is abban az időben.

1944-ben a SZÁZADOK közlönye az ISMERTETÉSEK részében Salacz Gábor

pécsi egyetemi tanár, Szekfű tanítvány, tudományos kutató ismertette Török Jenő: „Palásthy Pál, Prohászka előfutára” című tanulmányát. Közli: „Ez csupán egy készülő nagyobb Palásthy-monográfia vázlatja.” Az ismertetőből az utolsó mondat: „Török tanulmányából jól megismerhetjük Palásthy nézeteit, s várjuk ígért monográfiáját.”

Palásthy Lenke

ORSZÁGOS NEMESSÉGVIZSGÁLAT (1723-1755)

Forrás: Nemesi összeírás,
összeállította dr. Illyés János

A nemesi kiváltságok a szerviensek („szolgáló” szabadok, akik birtokaik révén nem kerültek szolgai állapotba) jogaiból eredtek. A magyar nemesség jogi egyesülése az 1351. évi törvénnyel zárult le, amely kimondta az „egy és ugyanazon nemesi szabadság” elvét. A magyar nemesi jog alapja a birtok lett: nemesnek számított a birtokos ember. A szerzőmódok közé tartozott a király általi nemesi birtokadományozás. Birtok nélkül is lehetett nemességet adományozni, címeres nemesi levéllel. A magyar rendi közjog szerint a nemesség egységes volt, ezért a rendi előjogok legfontosabbjai minden tagját megillették. Például: teljes adómentesség illette meg a nemes embert (kivéve, ha kereskedőként tevékenykedett).

Az 1700-as években Magyarországnak érdekében állott a közterheket minél szélesebb alapokon megosztani, annak egy részét a jobbágyság válláról levenni. Az uralkodó tudni kívánta, mely nemesek szabadulhatnak meg az adótól, s mely nemesek kötelesek azt viselni. Valószínű, hogy a rangbitorlások, s a nemesi jogokkal üzőt visszaélések adták a lökést a nemességvizsgálatokhoz. Az igazi cél természetesen az adóalanyok szaporítása volt. Ez a cél szülte azokat a nemességvizsgálatokat, amelyeket III. Károly magyar király, német római császár 1723. április 10-én az egész

országra kiterjedően elrendelt. Az összeírás 1754-55-ben fejeződött be, amelyben följegyezték mindazon nemesek nevét, akiknek nemessége a próbát kiállta.

A Palásthy család nemességét a legfelső helyen ismerték el. Nyitra megye az összeíráskor igazolta az Alsóköröskényben lakó Palásthy János, Pál, András, András fiai, továbbá előző János fiai, ifjabb András és József, valamint előző Pál fiai, Sándor és János, továbbá az Ivánkán lakó András, Ferenc fia és Pál, valamint testvére, Péter és fiai, Ferenc, József és János kétségtelen nemességét. Ugyanakkor Abaújban Ignác, Hevesben Pál, Hontban Ferenc és István, Pozsonyban József, Sopronban Ádám, Turócbán János és Zemplénben János szerepel.

A Liptó megyei Királylehotáról származó András, és István bükksgentkereszti lakosok, István fiai 1758-ban, az ugyanonnan való Pál, István fia, Pál unokája és fia, János pedig 1768-ban kihirdetik nemességüket Heves megyében. Hont vármegye 1767-ben kiadott bizonyítványát Ferenc és fia, János ugyanazon évben kihirdeti Heves megyében.

Palásthy Á. Gábor

SIKER SIKER HÁTÁN

A több nemesi előnevet viselő Palásthyak között a KESZI és ALSÓ-KÖRÖSKÉNYI család egyike dr. Palásthy Pál ny. testnevelő tanár. Családja ősi nemességüket és nemesi előnevüket 1753-ban megerősítették, majd 1916-ban újra. Zemplén vármegye császári és királyi kamarása és alispánja, hatósági nemesi bizonyítvánnyal igazolta mindezt Sátoraljaújhelyben 11506. szám alatt.

Dr. Palásthy Pál Kassán született 1920-ban. A Kassai Magyar Gimnáziumban érettségizett, 1942-ben diplomázott a Budapesti Testnevelési Főiskola tanári szakán. 1963-ban szakedzői képesítést szerzett röplabda és kézilabda szakágban. Ugyanabban az évben doktorált a Szegedi Állam- és Jogtudományi Egyetemen. Tanári pályáját a Szegedi Tanárképzőben

kezdte el, nyugdíjazásáig a Körösy József Közgazdasági Szakközépiskola tanára volt.

Életcélja az egészséges, megbízható, jellemes és kreatív ifjúság nevelése. Megalapította az iskolájában a JÓ TANULÓ, JÓ SPORTOLÓ jutalomrendszerét, az egész ember nevelése érdekében. A fél-szeg, versenyzésre alkalmatlan, de mozgást igénylő tanulóknak MAZSOLA-TORNÁN teremtett mozgáslehetőséget és egyúttal a merev osztályzási rendszerben az osztályzatok feljavítási lehetőségét.

Iskolája tanulói a versenysportban az élcsapathoz tartoztak, amit a serlegek és díjak sokasága bizonyít. A lány röplabdások 1986-ban országos bajnokok voltak. Több tanítványa a testnevelési tanári pályát választotta hivatásul. A Palásthy-tanítványok arról voltak nevezetesek, hogy fegyelmезetten, sportszerűen küzdöttek az iskola hírnevéért.

Régen volt, de kortársai emlékeznek, hogy Szegeden a nevéhez fűződik a kézilabda sportág megismertetése és a röplabda bevezetése, NB 1-es szintre emelése. Több játékos a címeres mezt húzhatta magára az országos válogatottat erősítve.

Dr. Palásthy Pál aktív sportolóként két évtizeden át részt vett az NB 1. osztályú kosár-, kézi- és röplabdabajnokságokon elismert edzőként is. Áldozatos munkásságáért eddig 14 alkalommal részesült kitüntetésben. Többek között megkapta a

- Kiváló Tanár
- Az oktatásügy kiváló dolgozója
- Csongrád megye diáksportjáért stb. elismeréseket. Szeged egyik legismertebb testnevelő tanára dr. Palásthy Pál, Szeged PRO URBE díjasa is „Az egészséges Szegedért alapítvány”-tól.

A Budapesti Testnevelési Egyetem pedagógusnapi ünnepségein az ARANY- és GYÉMÁNT-oklevél után 2007-ben már a VAS-OKLEVÉL tulajdonosa lett.

A Budapesti Testnevelési Egyetem pedagógusnapi ünnepségein az ARANY- és GYÉMÁNT-oklevél után 2007-ben már a VAS-OKLEVÉL tulajdonosa lett.

Ars poétikája: „*Ha a mozgást, a szabad levegőt igényled, keresd, önként is vállald, jó úton jársz a testi és lelki felszabadultság felé!*”

Palásthy Lenke

PALÁSTHYAK PALETTÁVAL

A képzőművészetek különböző ágában jeleskedő Palásthyak közül 3 festőművészt említek, akik a világ különböző tájain élnek.

Dr. Palásthy Klára Kassán született 1939-ben. Családja a történelem viharában Bajára került, ahol 8 éves kora óta a Rudnay Gyula művésztelepen festett. 1958-ban érettségizett. 1959-ben Szegedre került ahol – családja féltő intésének engedve – nem a képzőművészetben, hanem a jogon diplomázott, majd doktorált. A festői hivatástól soha nem szabadult. 1968-ban az újságok új tehetségről írtak, és a város képzőművészeti életében kiállítása révén ismerhették meg Palásthy Klára nevét, festményeit, grafikáit, tanulmányait. A Szegedi Grafikai Stúdió tagjaként alkotó fiatal tehetséget 1972-ben Kopasz Márta neves szegedi grafikus kereste meg, majd mások is, akiktől rengeteg szakmai fortélyt tanult. 1984-ig 15 kiállításáról tudni Szegeden és országszerte. Sokévi betegség után 2001-ben grafikai kiállítását Pataki Ferenc festőművész nyitotta meg.

A meghívóból idézve:

*„Próbálgattam az életemet,
de sok tíz év után
rájövök, hogy
nem lehet.*

Mert

*ami volt, az elszaladt,
ami van, az nem a régi.*

Elkezdtem újra magamba nézni.”

A „Délmagyarország”-ból tudható, hogy: „A nosztalgia tárlaton olyan 70-es és 80-as években született monotípiák szerepelnek, amelyeket az alkotó a Szegedi Grafikai Stúdió tagjaként készített.” (Betegsége után a nyomtatott készítő géppel már nem tud dolgozni, de vízzel hígítható olajfestékkel igen.) 2002-ben Szuromi Pál művészeti író nyitotta meg Palásthy Klára kiállítását.

Ismét a meghívóról idézve:

*„Lenyűgöz, Uram, alkotásod,
és benne bölcsességed.
Kicsinységem áhítozik feléd!
Egy színt, egy vonást
hadd tehessek én is bele!”*

EGY PÁRIZSI MAGYAR

2003-ban a Szegedi Nyár programfüzete is hirdette a városnak, országnak jó előre Klári kiállításának időpontját. 2006 novemberében a szegedi Bartók Béla Művelődési Központban ismét kiállítása megnyitójára gyűlhettünk össze, ahol a Zsúfolásig megtelt B Galéria kicsinek bizonyult barátai, tisztelői számára. A szegedi Kárász utcából a fehérparti csendbe kiköltözött művész nő csupa gyönyörűséget és különöset alkotott az elmúlt időben. Alkotott, mert engedte egészsége, a világ zajától távol élve, ahol a mamutfenyővel és jázminbokrokkal élhet szimbiózisban. Képeivel a régmúltba bolyongott vissza, Gaugines színeivel Van Goghos vibrációval, Vaszarys, Ferenczy Károlyos fényeivel. Vásznonra varázsolta a bibliai Szodomát és Gomorrát Lóttal és Lót feleségével, akik az égő városra visszanézve sószoborrá fehérednek. Láttuk Illést, aki tűzgolyóként száguld vörös szekeren az égi végtelenbe, Jákob égbe nyúló lajtorját, amin az angyalok járnak a Földre, az örömhírt hozó angyalt, aki pálmaággal a kezében földig hajlással üdvözlöl Valakit.

Klári emlékei, melyeket hosszú ideig a lelke páncélszekrényébe zárt, a kiállításon ott voltak előttünk. „Apám sárgája” – az ifjú édesapa Palásthy Béla (gimnáziumi tanár) a lovon, a tavaszi fűben Kassa Rózsadombján, a Bankó hegyen, ahol szerény birtokuk volt, erdővel, mezővel addig, míg a történelem vissza nem csatolta amoda. Egyik képe mesél az anyai nagyapa többholdas bajai rózsakertjéről, melyben a legszebb virágszál egykor nagyanyja volt. „Gizi kisasszony” nagyszélű piros kalapjában, aki később a téli hidegben, egy szál ruhában lopta át három gyermekét az újarajzolt országhatáron.

Portréin örökítette meg a rokonságot, többek között dr. Palásthy Pált, a kiváló pedagógust és e sorok íróját, lovagi talárban, kalappal.

...És Klári dolgozik tovább. Készül az újabb kiállításra. Isten éltesse jó egészségben még sokáig!

Palásthy Lenke

Dr. Palásthy Zsuzsa képeiből mutattak be néhányat a BÉCSI NAPLÓ 1999. júliusi-augusztusi számában. Az ausztriai magyarok lapja közli: „Dr. Palásthy Zsuzsa franciatanár és a párizsi Magyar Katolikus Misszió Iskolájának az igazgatónöje. Több kiállítása volt Párizsban és francia kisvárosokba. 1994-ben Gonesse város által rendezett versenyen a „Budapest éjjel” c. képe a tempera-festmények kategóriájában az első díjat nyerte. Magyar és francia verseket ír. Egy francia költői klub elnöke. Kötetei jelentek meg franciául és egy verseskötetét magyarul is kiadták. Verseivel díjakat nyert. A párizsi magyar életről számos külföldi újságban cikkei jelennek meg.”

Amikor a világhálón felkerestem, adatait nem adta meg, gyökereiről semmit sem írt, „semmit sem tudok” írta. A mostani ismereteim szerint a névváltoztatottak között nem szerepel és a felvett nevéek között sem, mert ilyen személyekkel is leveleztem, akik őszintén megírták mindezt.

Egy másik cikkből idézve, mely az „Új Magyar Hírek”-ben jelent meg: „*Palásthy Zsuzsa tizenhét évesen került Ady kedvenc városába. Ifjan sok mindennel próbálkozott. Talán nem véletlen, hogy az irodalom mellett kötött ki. S az sem véletlen, hogy a Sorbonne-on keleti nyelvekből doktorált, többek között „Petőfi irodalmi sikerei Franciaországban” címmel. Azóta is a költőtől kapott útravalóval terelgeti az ifjakat és az érettebb korosztályt. Ahogyan teltek az esztendőök, elhivatottnak érezte magát arra, hogy a magyar nyelvet és irodalmat is tanítsa Párizsban. Két nagy fia könnyen tanulta az anyanyelvét, ám gondjai voltak a kislányával, aki nem talált magyar társakra. Palásthy Zsuzsa e közösségkereső hévben lelt a Magyar Katolikus Misszióra. A rendszerváltozás óta a Franciaországban élő magyarokban feltámadt az identitástudat. Ugrásszerűen megnőtt a létszám. Kézen fogva hozták a nagyszülők unokáikat a Misszióba.*”

A világhálón is látható Zsuzsa mostanában is verset ír, sűrűn vászonra álmodja vágyait és mint írta, lányával, Anitával együtt szobrászkodnak.

Palásthy Lenke

AKKOR MÉG NEM TUDTA...

Nagyapáti Kukac Péter 1908-ban született Topolyán. Rajztanára figyelt fel a tehetséggel megáldott fiúra, aki rövid élete során (1944-ben hunyt el) megfestette a szülőhelye körüli tanyavilágot, azok gazdáit, családjait, házait, udvarait az állatokkal, szépséges szép vidékünket, fákat, erdőt, patakot. Szabadkára is eljutott a fuvarosfiúból lett festő, akit neves festők tanítottak, azonban fiatalon az alkohol rabja lett. Sokszor útszéli árokban fetrengett. Mikor már-már elkallódott a topolyai porban, tanyákra vitték/vitették a gazdák, házakhoz hívták „megrendelésre” festeni. Nagymamám is, mint sokan mások, megfestette vele egyik lánya arcképét, majd a tanyán adott szállást, ahol hetekig lakott. Akkor nagyméretű vastag kartonra festette meg az ott lakó egyik nagybátyámat, feleségét, lányát, a főépületet, disznóólat, a két lovat, a partoldalban fekvő udvar minden szárnyasát, tehát mindent, ami körülvette. Akkor 1936-ban és 1937-ben nagymamám nem gondolta, hogy Ő művészpártoló, csupán nyugalmat, élelmet, családi légkört nyújtott a festőnek, majd megjutalmazta gazdagon. (A festmények ma is megvannak.)

Itt a délvidéki Vajdaságban élő és alkotó képzőművészettel foglalkozó kiváló alkotók munkásságát ismerik el a topolyai naiv festő emlékére a Nagyapáti Kukac Péter Képzőművészeti Díjjal.

Palásthy Lenke

EGY MŰVÉSZETPÁRTOLO

Szegeden Aba Novák Vilmos nagyméretű freskóját a Hősök Kapuján 1937. május 30-án avatták fel. A két világháború közötti ünnepelt freskófestő művét 1946-ban meszelték le. 2001 novemberéig kel-

lett várni, hogy a pótolhatatlan értékű alkotás – az első világháború elesett harcosainak emléket állító látványosság – újra látható legyen.

A műemlék felújításához sokan, többek között Palásthy Géza (a nyitrai ágból) is anyagi támogatást nyújtott. Neve a Hősök Kapuján olvasható.

Palásthy Lenke

LÁTOGATÁS KEMENCÉRE, A TÖRTÉNELMI HONT VÁRMEGYE EGYKORI SZÉKHELYÉRE

A Börzsöny hegység északi lábánál, néhány kilométernyire az Ipoly folyótól található a 850 éves község, Kemence. A mintegy 1200 lakosú település napjainkban bogyósgyümölcsseiről, jó levegőjéről, sípályájáról és vendéglátásáról híres. A községnek azonban volt nevezetesebb időszak is. 1752-től 1806-ig Kemence volt a történelmi Hont vármegye székhelye. Az 1751-ben épült és átalakításokkal ma is meglévő volt vármegyeház számunkra kellemes emlékeket rejteget. A községben él a közel 80 éves Puskás Péter helytörténeti kutató, akivel három évvel ezelőtt volt szerencsém személyesen is megismerkedni. A rendkívül rokonszenves helytörténész eddig négy könyvet írt. Valamennyinek a témája kapcsolatos Hont vármegyével. Írt az úgynevezett „emberevő cigányok” kemencei peréről (Előítélet és vérpad), az utolsó börzsönyi betyárról, Sisa Pistáról és Boronkay Lajosról, Kossuth honti kormánybiztosáról. Ez utóbbi könyvét a palásti születésű, a csallóközi Csilizradványban praktizáló körzeti orvos, dr. Kiss László a történettudományok kandidátusa rendezte sajtó alá. Kiss doktort – aki szintén foglalkozik helytörténeti kutatással is – jól ismerik azok a családtagok, akik az évente rendezendő „Palásti napokon” őseink földjére látogatnak. Puskás Péter negyedik könyve (Hont vármegye kemencei székházának története, Mikszáth Kiadó, 1997) minket, Palásthyakat is többször említ. Mint sokak által tudott, Palásthy István 1793. április 16-tól 1799. szeptem-

ber 3-ig Hont vármegye első alispánja volt. A volt megyeházában – amelyik ma általános iskola – láthatunk egy Puskás Péter által összeállított helytörténeti kiállítást, amelynek egyik vitrinében Hont vármegye 1797. évi közgyűlésének jegyzőkönyve azon oldalon van kinyitva, amikor „Nemzetes Palásthy Istvány Első All Ispány Úr elől üllése alatt” tanácskozott a megyei közgyűlés. Ezen kívül természetesen még több érdekes dokumentum is található a kiállításon.

Aki a Börzsöny és az Ipoly között jár, okvetlenül látogasson el Kemencére, ami természeti szépségekkel is büszkélkedik, és keresse fel a kiállítást. A tárlat csak előzetes bejelentéssel látogatható, de akit érdekel, annak megadom Puskás Péter mobiljának számát.

Palásthy József

MAHULÁNYI JÓZSEF ÚJ BEOSZTÁSA

Palást községnek 1991 és 1996 között volt plébánosa Mahulányi József. 2008 áprilisában Rudolf Baláz besztercebányi megyés püspök az eddig ipolysági esperes plébánost a besztercebányai egyházmegye helynökévé nevezte ki. Mahulányi József püspöki helynök megbízatása az egyházmegye területén élő magyar nemzetiségű hívekhez, illetve lelkipásztoraikhoz szól.

Spesnet/MK

ARANY JÁNOS A PALÁSTHYAKRÓL

Zách Felicián családjának szomorú története megihlette Arany Jánost is. A költőóriás azonban nemcsak Zách Kláráról készített balladát, Toldi szerelme című művében a Záchokkal rokon Palásthyak sorsát is feldolgozta. Bár a család nevét nem Palásthynek, hanem Barkócznak írja, a történet alapján egyértelmű, hogy a Palásthy családról van szó. A Képes Krónika szerint ugyanis Zách Sebe férje Palásthy Kopaj volt, és mindkettőjüket kivégezték Zách Felicián tette után.

Gyermekeik közül azonban néhányan életben maradtak és a keresztes lovagok segítségével Itáliába kerültek. Arany János elbeszélésében Toldi bujdosása közben találkozik az Itáliából hazatért, névtelen kobzossal, aki így meséli el Toldinak élete történetét:

*„Nincs nevem, azt mondám: nincs, mivel elvették,
Csihéssé, cudarrá, átok alá tették.*

*Magyar volt az, – anyám vére ama Zácsnak...
Ha hallottad hírét annak az »irtásnak«,
Mikor egész erdőt, ágastul-tövestül,
Három ivadékon irtottak keresztül.*

*Nemes apám ott halt; - engem egyik vére
Futva hozott tenger olasz szigetére,
Maga is ott élt, halt bús számkivetetten;
Én bujdosni kelék, mikor eltemettem.*

*Hontalan azóta járom a világot,
Kobzom ad élelmet s lelki vidámságot.
Ennyi az én bűnöm, – s ha van egyéb gondom
Se nem mutatom, se panaszul nem mondom.”*

(Arany János: Toldi szerelme 9. ének)

Toldi Miklós barátságába fogadta a vándor énekest és együtt vettek részt I. (Nagy) Lajos király itáliai hadjáratában, amelyet öccse, András herceg halálának megbosszulására indított. Aversa ostrománál Toldi és névtelen barátja, a Palásthy fiú is nagy hőstetteket hajtott végre, így kiérdemelték a király figyelmét. Lajos király kérte a névtelent, árulja el történetét, mondja el, hogyan vesztette el nevét. A kobzos erre így válaszolt:

*„Bizalommal kobzos emelé királyra
Szép nagy kék szemeit, könny pereg arcára.
S hajtva le, a földig, összecukó térdét,
Onnan alázattal így kezdi beszédét:*

*Barkócz volt az atyám Felmagyarországon,
Barkóc faluban, hol megnyíla világom;
Zácsnak egyik hűgát birta feleségül,
Ezért hala szörnyet – hanem ezt majd végül.*

*Zácsal együtt atyám, míg Zács vele tartott,
Mátyus uram mellett forgat vala kardot;
Egy Kolos ellenben, ura szomszéd várnak,
Vala híve Károly néhai királynak.*

*Harcban a két kastély állt vala hát mindig.
De, hogy atyám megtért – Zácscsal tudniillik
Kolos a házunkat bántani nem merte,
Régi bosszúságát odahaza nyelte.*

*Egy este Kolosnak az egész várnépe
Tör elé, sok pórral, hídunknak elébe,
Felvonatá jókor az atyám, és kérdi:
Nyílt harccal a békét hogy mi okon sérti?
»Akibe' Zács-vér nincs, az örüljön, éljen:
De kibe' egy csöpp van, folyjon el kardélen! -
Kiált Kolos, írást mutogatva messze,
Hogy király nevében atyám beeressze.*

*Vete egy pillantást még szép hitvesére
Az atyám, és ránk is hét fiutestvérré,
Kik közt a legidősb is csak alig serdül,
Hogy minékünk veszni kellene fegyvertül.
»Nem!« (annyit se' tud, mint ma született gyermek)
Fegyvert szegez, úgymond, ellene fegyvernek;
Kürtölteti össze hajduit, cselédjét,
A kaput, a kastélyt hogy halálig védjék.*

*Maga elül, öccse, hat kis fia talpon,
S véres viadalra száll a veres alkony:
Engem anyám ölbe szorongata sírva,
Kis kezem a kardot mert még fel se' birta.
Küint iszonyú sívás, kardrecsegés hallik;
Olykor egy-egy tűzfény hozzánk benyilallik;
Egyszer atyám öccse berohan, hogy: „Vége!“
Hívja anyám', fusson, engem kap ölébe.*

*Futott is anyám, de visszafutott, arra;
Hol urát meglelte s hat szép fiát, halva.
Mi pedig a kerten, nem látva, nem űzve
Szaladánk! – emlékszem a szép piros tűzre.
Ez régi bünöm; – csak kegyelemért esdem:
Büntesse Kolost a bosszuálló Isten!
Birtokom elvette, családfám kivágta:
Fogja meg a Barkócz név örökös átka!”
(Arany János: Toldi szerelme 12. ének)*

Mivel Lajos király igazságos uralkodó volt, kegyelmet adott a fiúnak a tulajdonképpen el sem követett bűneiért, birtokot adott neki és hozzáadta Toldi Miklós testvéreinek, Györgynek egyetlen leányát, aki apja birtokainak örököse volt. Az ifjú pár Nagyszalonta környékén telepedett le és több gyermeke is született.

Sajnos források hiányában nem lehet eldönteni, mennyi az igazság Arany János történetéből, de talán van némi valóság-alapja, hiszen Toldi Miklós is élő személy volt, részt vett az itáliai hadjáratban, így az sem elképzelhetetlen, hogy a bujdosó Palásthy leszármazottakkal is kapcsolatba került.

Tóth Krisztina

A PALÁSTI EGYHÁZ VIZITÁCIÓJA

A Palást faluban lévő egyházat 1779. május 12-én látogatta meg Kondé Miklós esztergomi kanonok és honti főesperes, tekintetes Palásthy Ferenc tábornok és nagyságos Halátsi Antal földbirtokosok, valamint Tercselinus Stanislaus cisztercita atya és Haap Ferenc Hont vármegye szolgabírójának jelenlétében.

A jegyzőkönyvből az alábbi részletet ragadjuk ki:

21. fejezet.

A környéken lévő más plébániák, katolikus kápolnák és imaházak.

A plébánia körzetén belül csak egy kápolna van, mégpedig Paláston. Magánkápolna, szép, tekintetes Palásthy Ferenc tábornok kastélyában, a Sasvári Szűz Mária tiszteletére, amelyet XIV. Benedek pápa engedélyével építtetett. Oltára – úgy tűnik – privilegizált.

Ebben a kápolnában már néhány éve nem tartanak miséket, nincs káplán, sem Oltáriszentség, sem csodatévő kép vagy valamely más szent dolog.

K. melléklet.

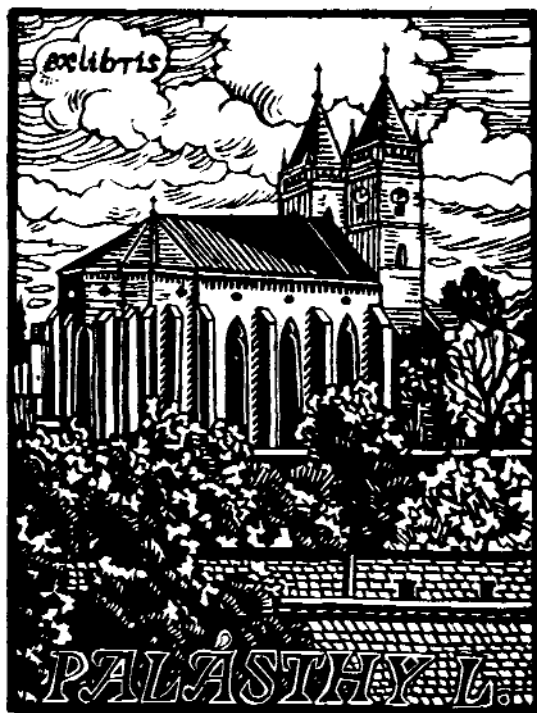
A Palásthy család kastélyában lévő kápolna privilégiumának másolata.

XIV. Benedek pápa

Krisztusban szeretett fiam és leányom, üdvözletem és apostoli áldásom. Lelki vigasztokhoz, amennyire az Úr engedi, jóindulatúan hozzájárulunk, és titeket különleges kegyünkkel és áldásunkkal szeretnénk megajándékozni, és a ti személyeteket, bármilyen átok, felfüggesztés vagy más egyházi büntetés alatt van, a jelen oklevél erejével feloldunk és feloldottnak tekintünk, engedve a ti alázatosan hoz-

zánk benyújtott kéréseknek, és nektek, az esztergomi egyházmegyében lévő palásti falutokban, vagyis kastélyokban illő falakkal felépített és feldíszített, minden szükségletnek megfelelő, a helyi egyházlátogató által megvizsgált és elfogadott kápolnáokban mindenegy napra egy misét engedélyezünk, amelyet bármelyik felszentelt akár világi, akár szerzetes pap megtarthat, de a helyi plébános jogait nem sértheti meg. Húsvétkor, Feltámadáskor, Pünkösdkor, Karácsonykor és minden más nagyobb ünnepeken ti, gyermekeitek, rokonaitok és minden veletek együtt lakó, valamint nemesi vendégeitek jelenlétében engedélyezzük jelen oklevelünkkel érvényes mise tartását. Akarjuk továbbá, hogy gyermekeitek, rokonaitok, és minden más fentebb felsorolt személy csak egy misét hallgasson naponta, és azok, akik ezen a misén jelen voltak, a plébánia-templomban tartott mise alól mentesüljenek. Kiadatott Rómában Idősebb Szűz Máriánál, pásztori gyűrűnkkel, 1746. június 12-én, pápaságunk hatodik évében.

Szeretett fiúknak Palásthy Ferencnek, és Krisztusban szeretett jelenlegi hitvesének, esztergomi vagy más városba és egyházmegyébe tartozó nemeseknek.

Garamszentbenedek hites hely, ahol a közép-korban Palásthy családi okmányokat is őriztek, kiállítottak. (Chrenko Viktor linómetszete)

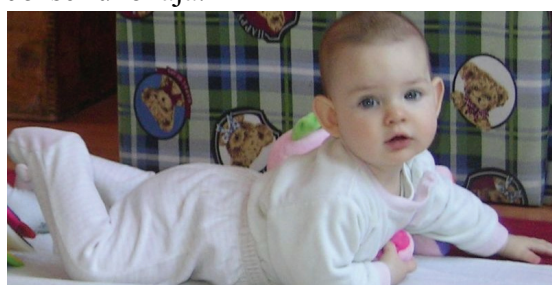
A fenti apostoli engedélyt, amely teljesen ép, a legnagyobb tisztelettel fogadtuk, és annak használatát, amennyiben minden pontját és előírásait betartják, nekünk adott hatalmunknál fogva, engedélyezzük. A jelen írás csak a mi hatáskörünkbe tartozik. Nagyszombat, 1746. július 9.

Nedeczky István, káptalani vikárius.

Tóth Krisztina fordítása latin eredetiből

HÍREK

2007. június 5-én megszületett Palásthy Anita Berta, Palásthy Zsolt és Foit Claudia harmadik gyermeke, Palásthy József unokája.

4. gyermekünk (Palásthy Péter 7. unokája) Palásthy Veronika Sára, 2008. március 6-án megszületett. (ifj. Palásthy Péter)

Imresszum

www.Palasthy.hu

A kiadvány szövegét összeállította: Palásthy Lajos 1538 Budapest, Pf. 519. info@kisgrafika.hu • Tördelés: Palásthy Imre • www.PalasthyBt.hu • Sokszorosítás: ifj. Palásthy Péter

Várjuk továbbra is a családi eseményekről érdekességekről a híradásokat, valamint az érdeklődésre számot tartó cikkeket. A lap megjelenik minden év május végén. Az újság az interneten is elérhető: www.PalasthyBt.hu/palasthyak